

การประเมินประสิทธิภาพการจัดระบบบริการด้านเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในชุมชน เพื่อยุติปัญหาเอดส์

Efficiency of the HIV and STIs services system in community to end AIDS

นฤมล ตรีเพชรศรีอุไร

กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค

บทคัดย่อ

ความเป็นมา : กรมควบคุมโรค พัฒนามาตรฐานการจัดบริการเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในชุมชนขึ้น เพื่อให้องค์กรภาคประชาสังคมใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบบริการฯ และร่วมขับเคลื่อนการยุติปัญหาเอดส์ ของประเทศไทยภายในปี พ.ศ. 2573 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดระบบ บริการเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในชุมชนขององค์กรภาคประชาสังคม

วิธีการศึกษา : การศึกษามี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ประเมินภายในโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 2) ประเมิน ภายนอกโดยคณะกรรมการตรวจประเมินมาตรฐานระดับเขต 3) การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่องค์กรภาคประชา สังคม และ 4) การประเมินเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดระบบบริการเอชไอวีและโรคติดต่อ ทางเพศสัมพันธ์ในชุมชนขององค์กรภาคประชาสังคม ใน 3 จังหวัด พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 5 แห่ง จากการสุ่มเลือกแบบเจาะจง

ผลการศึกษา : การเปรียบเทียบผลการประเมินภายในและการประเมินภายนอกมีความแตกต่างกัน ทุกองค์ประกอบของมาตรฐาน โดยร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของผลการประเมินภายในและภายนอก จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือ องค์กรภาคประชาสังคมที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงของผลการประเมินภายในเท่ากับผล การประเมินภายนอก จำนวน 1 แห่ง คือ สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ชลบุรี

กลุ่มที่ 2 คือ องค์กรภาคประชาสังคมที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงของผลการประเมินภายในต่ำกว่าผล การประเมินภายนอก จำนวน 2 แห่ง คือ มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ พัทยา และมูลนิธิซิสเตอร์ พัทยา มีร้อยละการ เปลี่ยนแปลงเท่ากับ 1.89 และ 4.17 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 องค์กรภาคประชาสังคมที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงของผลการประเมินภายในสูงกว่าผลการ ประเมินภายนอก มีจำนวน 2 แห่ง คือ มูลนิธิซิสเตอร์ ระยอง และคามิลเลียน โซเชียล เซ็นเตอร์ ระยอง มีร้อยละการ เปลี่ยนแปลงเท่ากับ - 15.91 และ - 6.38 ตามลำดับ โดยร้อยละการเปลี่ยนแปลงรวมของผลการประเมินภายในและผล การประเมินภายนอกเท่ากับ - 2.88

การประเมินเพื่อยกระดับประสิทธิภาพองค์กร พบว่า องค์กรภาคประชาสังคมที่จัดบริการ RRTTPR ที่มีผลการประเมินภายนอกสูงสุด คือ มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ พัทยา จ.ชลบุรี มีคะแนนร้อยละ

98.15 รองลงมา คือ สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย จ.ชลบุรี มีคะแนนร้อยละ 94.44 องค์กรภาคประชาสังคม ที่จัดบริการ RRR ที่มีผลการประเมินภายนอกสูงสุด คือ มูลนิธิซิสเตอร์ พัทยา จ.ชลบุรี มีคะแนนร้อยละ 96.00 รองลงมา คือ คามิลเลียน โซเชียล เซ็นเตอร์ จ.ระยอง มีคะแนนร้อยละ 94.00 และองค์กรภาคประชาสังคม ที่จัดบริการ RR คือ มูลนิธิซิสเตอร์ จ.ระยอง มีคะแนนร้อยละ 91.67

อภิปรายและข้อเสนอแนะ : ผลการประเมินภายในโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีทั้งทิศทางที่สอดคล้อง และไม่สอดคล้องกับการประเมินภายนอกโดยคณะกรรมการฯ ระดับเขต อาจเกิดจากการรับรู้เรื่องมาตรฐานที่ อาจมีการตีความสาระของมาตรฐานและเกณฑ์การประเมินที่แตกต่างกัน แม้ว่าประสิทธิภาพการจัดระบบ บริการ ฯ จะอยู่ในระดับดีเต็ม ทั้ง 5 องค์กร เนื่องจากมีความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการประเมินภายใน และการประเมินภายนอก จึงควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการตรวจประเมินมาตรฐานตามแนวทางการตรวจ ประเมินที่กรมควบคุมโรคกำหนด รวมทั้งยังมีองค์กรภาคประชาสังคมอีกจำนวนหนึ่งที่มีบริบทที่ต่างไป จึงควรมีการศึกษาประสิทธิภาพระบบการให้บริการเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในชุมชนระดับเขตและ ระดับประเทศ เพื่อพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคมให้ได้ตามมาตรฐาน ฯ กำหนด และเตรียมความพร้อม องค์กรภาคประชาสังคมในการยกระดับมาตรฐานต่อไป

คำสำคัญ : การประเมินประสิทธิภาพ การจัดระบบบริการเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ชุมชน